

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ ΤΟΥ ΛΩΡΗ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗ

Τὴν τελευταίαν Κυριακὴν τοῦ Νοεμβρίου τοῦ κρατικῶν Ὁδῶν Θεσσαλονικῆς ὄργανως εἰς τὴν αἴθουσαν Τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονικῆς, καλλιτεχνικῶν μνημόσυνον τοῦ ἀειμνήστου μουσουργοῦ Λορῆ Μαργαρίτη, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε συνεργάτης τιμῆας τὸ Ἴδρυμα καὶ συντελέσας μεγάλως εἰς τὴν ἐξόψωσιν τοῦ ἐπιπέδου τῆς ἐν αὐτῷ συντελουμένης μουσικῆς μορφώσεως ἀλλὰ καὶ ἐν γενεῇ εἰς τὸ ἔργον τῆς διαδόσεως τοῦ μουσικοῦ ἀισθήματος ἐν Μακεδονίᾳ.

Τὴν συγκινητικὴν αὐτὴν τελετὴν ἐτίμησαν διὰ τῆς παρουσίας των ὅσων αἱ ἀρχαὶ καὶ ἡ ἐκλεκτοτέρα κοινωνία τῆς πόλεως ὡς καὶ ὁλοὶς ὁ καλλιτεχνικὸς κόσμος τῆς Θεσσαλονικῆς.

Ὁμιλητὴς διὰ τὸ μνημόσιον τοῦτο ὄρισθ' ὁ τέως διευθυντὴς τοῦ ὄδειου Κος Ἀλέξανδρος Καζαντζῆς ἐπὶ τούτῳ κληθεὶς ἐξ Ἀθηνῶν ὑπὸ τοῦ συμβουλίου τοῦ Ἰδρύματος. Τὸ πέρας τῆς ὁμιλίας τοῦ ἐπικολούθησε ἐνὸς λεπτοῦ ἀγῆ πρὸς τιμὴν τοῦ ἐκλιπόντος μεθ' ὃ ἐδόθη ἀκόρως ἔργον τοῦ διὰ πᾶνον μὲ ἐκτελέσεις ἀπὸ τῶν ἰδίων ὡς καὶ μελωδιῶν τοῦ ἀπὸ τῆς ἐν Θεσσαλονικῆς καλλιτέχνηδα Δδ. Φέμην Νικολαΐδου αἱ ὁποῖαι εἶχον ἡχογραφηθῆ ὑπὸ τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος Ραδιοφωνίας.

Τὴν λίαν ἐνδιεφέρουσαν ὁμιλίαν τοῦ Κου Α. Καζαντζῆ ἐπικροῖσαντος τὴν ἔξαιρετικὴν καλλιτεχνικὴν φυσιογνωμίαν τοῦ ἐκλιπόντος ἐν τῷ πλαίσίῳ τῆς ὅλης μορφωτικῆς κινήσεως ἡ ὁποία ἐσημειώθη μέχρι σήμερον ἐν Θεσσαλονικίᾳ παραθέτομεν κατωτέρω κατὰ πιστὴν ἀναμετράδοον.

* *

Ἡ ἐμφάνισις ἐνὸς τόπου ἢ ἐξωτερικῶν τοῦ παρᾶστασις ἐξ εὐρείας καὶ καλλίγραμμης λεωφόρου, σὲ καλλιμάριαις οικοδομῆς, σὲ κτίρια ἐπιβλητικά, ποῦ στεγάζουσι πολιτικῆς ἢ στρατιωτικῆς ὀρχῆς ἢ ἀνώτεραις πνευματικῶν καλλιτεχνικῶν ἢ κοιναφελῆ Ἰδρύματα, μὲν ἄποτε' λοῦν παρὰ τὸ περιβλήμα, τὴν ὀμίσεια αὐτοῦ τοῦ τόπου Ὁ ἐπισκέπτης τοῦ θὰ θελήσῃ βέβαια γιὰ νὰ τὸν γνωρίσῃ καλλίτερα νὰ μελετῆσῃ ποῖς εἶναι ὁ ἠθικός καὶ θρησκευτικὸς τοῦ παραδόσειος καὶ θὰ ἐπισκεφθῆ τὰ ἱστορικὰ τοῦ μνημεία τοῦς ναοῦς, τὸ, τὸ μουσεῖο του.

Ἀπὸ καὶ καὶ πέρα γιὰ νὰ μὴ μπορεῖ νὰ πῆ δι' ἀπεκόμισε ἀπὸ μιά πόλιν συγκριμένους καὶ οὐσιώδεις ἐντυπώσεις θὰ πρέπει νὰ γνωρίσῃ καὶ τὸ περιεχόμενον τῆς, νὰ ἀντιληφθῆ ποῖα εἶναι ἡ ζωτικότης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς καὶ σὲ ποῖος τομεῖς εἶναι ἐμφανεστερα, σὲ τὴ ἐπιπεδοὶν βρίσκεται ἡ ἠθικὴ τοῦ συνείδησις, τὴ ἐποῦς εἶναι ὁ πὸ ἀξιοπαρατήρητες φυλετικῆς τοῦ ἐκδηλώσεις καὶ τὸ σπουδαιότερον ποῖος ὁ πολιτισμοῦ του, ποῦ σημαίνει τὸ τὴ ἐλοφῆρῃ κι' αὐτὸς στήν παγκόσμια προσπάθεια γιὰ νὰ ἰδῆ ἡ ἀνθρωπότης μας μιά καλύτερην αἰών.

Γιὰ νὰ μορφώσῃ μιά σαφῆ ἰδέα γιὰ ὅλα αὐτὰ πρέπει νὰ ἐπιζητήσῃ νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἐκπροσώπους τῶν ἀνωτέρων πνευματικῶν Ἰδρυμάτων, μὲ τοὺς ἀριστέας τῆς ἐπιστήμης, τῶν γραμμάτων, τῆς τέχνης καὶ τοὺς ἐπι κεφαλῆς τῆς κοινωνικῆς τοῦ δράσεως, ποῦ ἀσφαλῶς θὰ τοῦ δώσουν μίαν εἰκόνα παραστατικὴ πᾶνω σὲ κάθε σημεῖο ἐκδηλωτικῆς τῆς προόδου του.

Ἡ Θεσσαλονικὴ σὲ κάθε περίοδον ποῦ θὰ δοθῆ σὲ ἕναν ἐπισκέπτη μιά εἰκόνα τοῦ σημερινοῦ τῆς περι-

χομένου δὲν ἔχει νὰ φοβηθῆ συγκρίσεις — τρουμένιαν φυσικὰ ἕλων τῶν ἀναλογιῶν — ὅσο καὶ ἐν φανοῦν πατάτομω.

Ἡ ἐπιστήμη, ἡ διανόησις, τὸ καλλιτεχνικῶν αἰσθητήριον, ἡ κοινωνικὴ πρόνοια βρισκάνται σὲ ὄψος ζήλευτῆ ἐνῶ ὁ Θεσσαλονικὸς διακρίνεται γιὰ τὴν ἐργατικότητα καὶ τὸ φιλοπρόδοον ποῦ τὸν χαρακτηρίζει σὲ ὅλες τοὺς τίς σκέψεις, σ' ὅλες τοὺς τίς ἐνέργειαις καὶ κατάρθωσε ὥστε, κυρίως χάρις στήν ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία, νὰ προικήσῃ τὴν πόλιν τοῦ μὲ ὅτι χρειάζεται γιὰ νὰ διδῆ τὴν εἰκόνα ἐνὸς ἀπὸ τὰ πῶ ἐξελιγμένα Εὐρωπαϊκά κέντρα. Ὁ ξένος θὰ βρῆ στήν κοινωνία τῆς ἐκπροσώπου ποῦ θὰ ξέρουν νὰ τὸν κάνουν νὰ καταλάβῃ σὲ ποῖὸ ἐπιπέδον πολιτισμοῦ βρίσκειται σήμερα αὐτὴ ἡ πόλις. Ἐκείνο ποῦ δὲν θὰ ξέρῃ εἶναι σὲ ποῖος ὀφείλεται αὐτὴ ἡ πρόοδος.

Ἐπισημάνομεν, ἐξέχουσαι φυσιογνωμίαι τοῦ κλήρου, καλλιτέχνη, λόγιοι, ἀριστέαι τῶν γραμμάτων, τῆς δημοσιογραφίας καὶ φορεῖς τῶν φῶτων τῆς παιδείας ζυγιστικὰ μὲ διαλέξεις, μὲ ἀρθρογραφίαν ἐμπνευμένην καὶ κατατηχούσαν νὰ ἐξωφύσων νὰ διαπλάσσουν τίς ψυχῆς σὲ ὅτι ὑψηλότερο σὲ ἰδέες ἀλλὰ καὶ σὲ ἐμπρακτικῆς ἐκδηλώσεις των ἀποτελεῖ τὸν ἀληθινὸν πολιτισμὸ ἐνὸς τόπου. Καὶ ἀσφαλῶς ἐκείνος ποῦ θὰ ἀναλάβῃ τὸ ἐπιμοῦρον ἔργον νὰ συγκεντρώσῃ ὅλα τὰ στοιχεῖα, νὰ ἰστορήσῃ τοὺς ἀγῶνες καὶ τίς προσπάθειαις τῶων ἀληθινῶν Ἑλλήνων ποῦ ἐμόχθησαν χωρὶς κανὲν κίνητρον ἰδιοτελείας γιὰ τὴν ἀνάψωσι καὶ τὴν πρόοδο τῆς προαιουμένης αὐτῆς τῆς Βορείου Ἑλλάδος, θὰ ἦτο ὄχιος μεγάλῃς ἠθικῆς εὐγνωμοσύνης. Τὸ ἔργον τοῦ θὰ ἦτο τιμάνειον γιὰ θὰ ἔπρεπε νὰ περιλάβῃ στή μελέτῃ τοῦ αὐτῆ ἀκόμη καὶ τοὺς ἀφανῆς ἐκείνοισ ἥρωες ποῦ ἐνῶ ἤξεραν ὅτι θὰ μείνουν πάντα ὑπὸ σκιῶν προσέφεραν τὸ καλλίτερον ἐγῶ τους γιὰ νὰ ἰδοῦν αὐτὴ τὴν πόλιν πραγματικῆς δευτέρου πρωτεύουσας μὰς ποῦ τὴν ἀνεῖρεθῆκαν σὲ ἕναν ἄλλο μεγάλο κέντρον τοῦ Ἑλληνισμοῦ ποῦ νὰ σφῶζῃ ἀπὸ δραστηριότητα ἀπὸ οἰκονομικὴν ἀκμὴν ἀπὸ κάθε ἐκδηλώσειν ἐνδεικτικὴν ὄλων τῶν χωρισμάτων αὐτῆς τῆς φυλετικῆς μὸς ἀνωτερότητος ποῦ ξέρει τόσο καλά νὰ κἀνθ βαζμάτα σὲ ὅποια, καὶ στήν τελευταία ἀκόμη, γωνία τοῦ πλανῆτου μὰς καὶ ἐν βρεθῆ.

Καὶ ἕως τὸν ποῦ ἀποφασισθῆ ὅπως ἐπιβάλλεται ἡ ἐκπόνησις μιάς τέτοιας μελέτης γιὰ τὴν ὁποία θὰ ὀξίξει νὰ γίνῃ κάθε θυσία ἀφοῦ ἀνατεθῆ τὸ ἔργον αὐτὸ εἰς ἐπιτροπὴν ἀπὸ εἰδικῶν, θὰ ἔπρεπε ὁ καθένας μὰς στὸν τομεῖα του νὰ περισυλλέξῃ κάθε στοιχεῖον σχετικὸν μὲ τὴν δρᾶσιν ἐκείνων ποῦ ἀξίζουσι νὰ περιληφθοῦν σ' αὐτὸ τὸ ἱστορικὸν πάνθηον, μὲ τίς ἐξέχουσαι φυσιογνωμίας ἐκείνων ποῦ συνέβαλαν γενικά στήν προοδο τοῦ τόπου καὶ ἦσαν ὁ λαμπροφῶρος στήν ἐκπολιτιστικὴ διαδρομὴ ποῦ σημειώθηκε σ' αὐτὴ τὴν πόλιν ἀφ' ἧς ἐνσωματώθηκε καὶ πάλι στή μητέρα πατρίδα ὡς σήμερα.

* *

14 ὀλόκληρα χρόνια πρὶν κατορθωθῆ ἡ Ἰδρυσις τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονικῆς, ποῦ πραγματικὰ ἀπέτελες τὸν ἀκρογωνσιὸν λίθον τῆς ἀναγωγῆς τῆς πόλεως αὐτῆς σὲ ἕναν ἀληθινὸν φάρο τῆς Ἑλληνικῆς ἐπιστήμης, ἡ τότε Κυβερνήσις μὲ ἀπεράσειον τὴν Ἰδρυσιν κρατικοῦ ὄδειου σ' αὐτὴν τὴν πόλιν. Ἦταν στὰ 1914, μόλις

Ενα χρόνο άφ' ης στους ναούς της 'Αγίας Σοφίας και του 'Αγιου Δημητρίου άνήθησαν και πάλιν οι κατασκευαστικές της όρθοδοξού έκκλησίας. Εύτυχώς συγκυρία όρισμένην γεγονότων συντέλεσε ώστε να ληφθί μία τέτοια άπόφασις.

Στήν εισηγητική του έκθεσι προς την βουλήν ό τότε 'Υπουργός της Παιδείας άνέφερε επί λέξει: «΄ως άπαρχήν της Ιδρύσεως μουσικών σχολών εις τας πολυανθρωποτέρας τών πρωτευουσών τών νομών του Κράτους προς ανάπτυξιν του μουσικού αισθηματος του λαού, έχω την τιμήν να όφθάλω εις την ψήφον της Βουλής σχεδίον νόμου περί Ιδρύσεως 'Ωδείου εν Θεσσαλονίκη. Είς την άνακτησίαν περίδοον Βεζαντινήν μεγαλόπολιν, την δευτέραν πρωτεύουσαν του Βασιλείου, άνήκουσι δικαιωματικώς τας πρώτας. 'Η Θεσσαλονίκη μετά τας 'Αθήνας πρώριστα να καταστή πηγήν πνευματικού φωτός καταγράφοντας την Μακεδονίαν πάσαν και διαλόνοτας τας έπακαλλώναντα ταύτην οκότη μακραιώνος δουλειάς».

Και πράγματι τό 'Ωδειον, για την ίδρυσί του όποιου δέν έχριάζοντο και μεγάλα θρηνάια (μήν έχνοδμε δτι σε κάθε έποχήν αυτό είχε πρωταρχική σημασία για τούς κυβερνώτας μας) είχε μεγάλη άποστολήν, περισσότερο ίσως άκόμη έθνικην και κοινωνικήν παρά καλλιτεχνικήν, που φυσικά θα ήθελε χρόνια και καιρούς και μία πολύ έντατική έργασία για να νά καρποφορήσ. 'Η θρόσκη σε έποχή που μερικές πραγματικές 'Ελληνίδες, μέ την άπελευθέρωσι της πόλεως άφισαν τή θαλωρή της οικογενειακής τών έστίας τών 'Αθηνών, την ήσυχη και εύχάριστη ζωή του περιβάλλοντος των και προοίτρειαν έβδω να παστούν χέρι με χέρι με άλλες κυρίες της Θεσσαλονίκης ποτισμένες κι' αυτές μέ δλον τών πατριωτικό παλμό για να φροντισούν πάς να κάνουν τόν πληθυσμό, στόν όποιον μάλιστα ύπηρεχό τότε σημάντικο ποσοστόν άλλωγενών στοιχείων να αισθανθί μέσα στην ψυχή του άληθινή χαρά βλέποντας εκεί ή πόλις του 'Αγιου Δημητρίου θάπαιρνε μίαν άλλη μορφή, δέν θάταν πιά όπως πριν κυρία εν λιμάνι που έξυπνιρετοσούε μία μεγάλη ένδοχώρα, ένας διαμετακομιστικός σταθμός κάθε είδους προϊόντων που προωρίζοντο σε μεγάλη άκτινα για όλη τή νότιο Βαλκανική, αλλά δτι υπό την 'Ελληνική κυριαρχία θα γινόταν ένα κέντρο φωτισμένο, προηγμένο σε πολιτισμό όπου έπιστήμη και τέχνη θα έδιναν γρήγορα σε δλους τό συναίσθημα της μεγάλης σημασίας του «ούκ έπ' έρωτό μόνον ζήροται ό άνθρωπος». Και οι εύγενικές αυτές κυρίες για πρώτη τους ένέργεια άπεφάσαν να την ίδρυσουν Λυκείου τών 'Ελληνίδων, κατά τό πρότυπο του έν 'Αθηνάς λειτουργούντος, που γρήγορα έξεληθήσε τόν μεγάλο του προοριό. Κατάρθωσαν—σε έποχή που είχε ήδη κρυυχθί ό πρώτος Εύρωπαϊκός πόλεμος που μπορούσε να έπικραθί, όπως και έγινε, μέχρι της Βαλκανικής, και που ή Θεσσαλονίκη άναγκαστικά έλακόλουθε να εννε ένα μεγάλο στρατιωτικόν κέντρο—να, λίσουν, όπως μόνο οι κυρίες τό κατορθώνουν πάντα, τό στεγαστικό πρόβλημα του Λυκείου όταν για τό ίδιο τό δικό τους στεγαστικό πρόβλημα έταλαπαρούντο άγόγγυστα οι ίδιες οι κυρίες τών 'Αθηνών, και να νοικιάσουν ένα εύπροσώπιατο διαμέρισμα από τρία μεγάλα συχόμενα σαλόνια με ιδιαίτερα γραφεία, όφια και άλλα τό άταιτούμενα, στο όποιον γρήγορα δημιουργήθηκε ένα ρεζμα συγκεντρώσεως άλλης της καλής κοινωνίας της Θεσσαλονίκης και όπου ήτο φυσικό να συντελείται γρήγορα ή ψυχική προσέγγισι δικών μας και άλλωγενών. Διαλέ-

ζει μικροσυναυλίες, τσάγια κάθε άπόγευμα ήταν τό συνειθισμένο πρόγραμμα αυτών τών συγκεντρώσεως. Τό μουσικό μέρος, που φυσικά ήταν τό σπουδαιότερο δέν είχε την άπαιτούμενη πνοή. Γι' αυτό τό χαρμόσυνο άγχιλιμα της Ιδρύσεως του Κρατικού 'Ωδείου στη Θεσσαλονίκη έγένεμο Ικανοποίησι τις εύγενικές κυρίες. Τό έργον τους άποκτοσσε έναν Ισχυρότατο παραστάτη. Σε λίγο κατέπλευσε ό ύποψαιόμενος με ένα χερτί στο χέρι, τόν διορισμό του ώς δευθεντολό α' τάξεως. Φυσικά από εκεί και πέρα βεβαία δέν μπορούσε να άσοληθί τό Κράτος με τό πώς θα λειτουργήσ τό ίδρυμα, παρά μόνο διάρισε και ένα συμβούλιον του 'Ωδείου από έπιλεκτα μέλη της κοινωνίας της πόλεως, και δά άνελάμβαναν και τόν οικονομικό τομέα. 'Εφ' όσον ήτο άπόλυτως άδύνατον να βρεθί στέγη για τό 'Ωδειον (τά περισσότερα δημόσια κτίρια ήσαν κατελημμένα από στρατιωτικές κυρίας ύπηρεσίες) οι κυρίες του Λυκείου άπεφάσαν να παραχωρήσουν στο 'Ωδειον, τό διαμέρισμα τους άρχικά τις προϊόνες μόνο ώρες, άργότερα δέ και μερικές βραδυές. Αυτό έλακόλουθησ επί μερικούς μήνες και σιγά σιγά υπό την εμνεή άνοχην τών έγινε γονική κατάλληπις του κτιρίου... Συνέπες εκείνη την έποχή να γίνη και ή συμμαχική άπόφασις στη Θεσσαλονίκη, ως όρμητήριο για τό καινούργιο μέτωπον του 'Αείου, κατόπιν της όποιας πολλοές 'Αθηναίες κυρίες έγόρισαν στα σπίτια τους και ή πλειοψηφία τών λοιπών έκρινε δτι μπορούσε λόγω της καταστάσεως να σταματήσ προσωρινά τό έργον του Λυκείου όφου είχε άποδώσ που μόρσοσε έσω-τότε τούς καρπούς του μετρί τών όποιων και τό να σφρηλατήσ όρρηκτως τούς κοινωνικούς δεσμούς μεγάλου μέρους της κοινωνίας και τώνσως όλα τα μέλη για την πραγματοποίηση τών κοινών έθνικών και έκπολιτιστικόν ίσωνών.

Τό 'Ωδειον όμως έξηκολούθησε μέ βήματα σταθερά τή λειτουργία του. Γιατί είχε πλέον ριζώσει σε όλων τή συνείδησι και είχε ριζώσει, γιατί κοντά στόν ύποψαιόμενο μία όμάς έκλεκτών συνεργατών άφωσίωσθε δόλοψαχά στο έργον του.

Ό πιο ένθουσιώδης από όλους ήταν ό Λόρρης Μαργαρίτης. Όταν μετά την καθημερινή δουλειά μας μαζεζούμεθα τό βράδυ στο γραφείο μου και συζητούσαμε για τή πρόβδου του έργου μας μουσικά ήτοι πάς μία μέρα που τούσ έλεγα για να τούς τώνωσω τό φρόνημα της μόλις τελειώσ ό πόλεμος (αισιοδοούσαμε πως αυτό θα γίνη γρήγορα) τό Κράτος θα φροντίσ έφ' όσον είμεθα ίδρυμα κρατικόν να άποκτήσουμε και κατάλληλο κτίριο και αθίσουσα συναυλιών και έν τό μετρί θα σύγκροτήσμε και συμφωνική όρχήστρα και έτσι είμεθα Ικανοί να καταστήσμε τή Θεσσαλονίκη ένα μουσικό κέντρο έφάμιλλο με τας εύρωπαϊκά μέσα σε μία πενταετία, μοδ έκανε έντύπωσι δτι ό Μαργαρίτης καιτοι νεώτατος τότε, κοντά στόν ένθουσιώδη που ήταν και πολύ θετικιστής.—Νομίζω, έπει, δτι για να φτάσμε σ' αυτό τό σημείο θα χρειασιώσ ίσως μία δεκαετία. Τόν είδα να φερόγη συλλογισμένος. Τήν άλλη μέρα τήν πέρασε δόλοκληρη, ως πολύ όργα τό βράδυ, στο 'Ωδειον οκεπτόταν πως θα ήτο δυνατόν να συντάμωμε τις προθεσμίες... Στά 20 του τότε χρόνια δέν οκεπτόταν τίποτε άλλο παρά τήν τέχνη. Τήν γνώρισε πριν γνωρίσ τόν έπυτο του γιατί όταν ήταν 6 χρονών σφκονόταν καμιά φορά τά βράδια και ήγαγε στό πάνω έμβασθι να βρικήσ στα πλάκτρα του μερικές νότες που τό γίνηκαν γρήγορα γνώριμες και καθόταν εκεί όρκετή ώρα

ως ποθ ή μητέρα του ποδ τόν παρακολουθοσε με περιέργεια πήγε μιά μέρα να τον ρωπήσει διά τής βίας και να τόν βάλη να κοιμηθή.—Καλά, μαμά, αυριο θα παίζω με τόν ήλιο, τής έλεγε συγκαταβατικά, όμα καταλάβε πως τδ μουσικό του να παίζη κρυφά στο σκοτάδι απεκαλύφθη και ή μαμά θα τόν μάλωλε αν ξανάρχιζε. Τδ κακό όμως έγινε χειρότερο. Γιατι τδ άλλο άποψευμα ποδ είχε τήν άδεια να παίζη δέν έννοουσε να ξεκολληθή από τδ πιάνο. Και σε λίγες μέρες ή μαμά ποδ κρυφάκουε τόν άντελήφθη να παίζη ένα άγνωστο κομμάτι ποδ είχε μελωδία και ρυθμό. Τδ παιδί δέν είχε έλθη σε επαφή με κανένα μόνο ποδ δκουε τή μαμά του να παίζη διάφορα κλασικά έργα. Κατάλαβε πως τδ κομμάτι ήταν δικό του. Χάρηκε μαζίδ και τρώμαζε. Γιατι μορφωμένη κυρία όπως ήταν φοβόταν μήπως κουρασθή τδ μυαλό τού παιδιού και πάθη ή ύγεια του και τι να τήν κάνη έπειτα τήν περιφάνεια να ζήρη πως έβγαλε στον κόσμο ένα «παιδί-βαύμα».

Ο Λόρης βρήθηκε γρήγορα μαζίδ με τούς γονείς του στο Μόναχον και κατόπι τόν Βερολίνο όπου έκινουσε τήν προοχή και τδ ένδιαφέρον άκόμη και τού μεγάλου Γκόδφρειμ. Κι αυτός και όλοι οι καθηγηται άπεράσθησαν ότι πρόκειται για παιδί με καταπληκτική ίδιοφυτία και συνέσθησαν να κάνη τις πιό συστηματικές γενικές σπουδές άλλα και στήν μητέρα να προσλάβη μιά παιδαγωγόν Γερμανίδα ποδ να κρατη άσθητη πειθαρχία και να κανονίση τις ώρες σπουδών, άναπαύσεως, ψυχογυαγίας ός ήθην κανε διαταγών τών καθητών. Και ο Λόρης έκαμε τις σοβαρότερες σπουδές και γρήγορα πέρασε όλες τις τάξεις με άριστεία τόν πιάνο, στα άνώτερα θεωρητικά και σε όλα τα παράλληλα μαθήματα. Φύσις άληθινοδ καλλιτέχνηδ δέν ένδινε καμμία σημασία στις τόσες έπιτυχίες ποδ είχε στα πρώτα του καλλιτεχνικά βήματα. Και όταν συνειδητοποιήθηκε ή πρόωγη παραγωγικότης του ήβαλε για προοπτική του να τοποθετή τδ καλλιτεχνικό του δαιμόνιο, να άξιοποίηση, τήν πνευματική του άνωτεροτητα σε κάθε τομέα τής τέχνης όπου ή συμβολή του θα παρείχε γύρω του τήν ενεργητική έκείνη επίδρασι ποδ όσοκιν σε κάθε τόπο γύρω τούς οι κορυφαίοι τάν έκπρωσώπων τής καλλιτεχνικής του άνωτερότητος.

Και όταν πείσθηκε ότι θάβρισκε τδ μόλις τότε ίδρωθεν κρατικών Ψδβειον τής Θεσσαλονίκης τδ περιβάλλον ποδ έπιθυμούσε για να αναπτόξη τήν πιό πρόσφορη για τήν ψυχούσθησε τδ δημιουργία άφισε κάθε άλλο σχέδιο, όπως μιά μεγάλη τουρνέ τήν Ρωσία ποδ τδ έπρότειναν, και ίσπουε να έλθη στη Θεσσαλονίκη, όπου άνελαβε μιά τάξι τού Ψδβειον, άπέτελεσε γρήγορα ένα πολύτιμο για τδ Ψδβημα στέλεχος και εθεώρησε καθήκον του εκτός τών κυρίων καθηκόντων ποδ άνελαβε, να αναπτόξη τήν πιό θερμούργου βραία για τή διάδοσι τής τέχνης σε όλες τής έκφάνσεις. Έπαίξε, έβίδασκε καθηόσε μέσα σ' αυτό τδ Ψδβημα άλλα και εκτός αυτού σε όλους τούς κύκλους ποδ σχηματίσθησαν γύρω του, γενικά τήν ωμορφία τής τέχνης. Οι ζωγράφοι έβρισκαν στο Μαργαρίτη τόν πιό θερμό ύποστηρικτή στη δουλειά τους, στις εκθέσεις τους. Κάθε Βερνισάζ τούς ο Μαργαρίτης θα τδ πλαισιωνε και μέ ένα μουσικό ταμπλό ποδ θα ξεσητάλιζε πικρή τήν προσέλευσι όλου τού διανοουμενίου κόσμου. Στο τέλος πολές φορές θα άγόραζε και ο ίδιος κανένα πινακά για να βοηθήγη ενεργώτερα κανένα νέο καλλιτέχνη. Ένωψ έγραφε τα πεισιγνώστα έργα του για πιάνο, άλλα συμφωνικά σαν τήν έπική του συμφωνία πάνω στο Ζ τής

Ήδουσείας κ.λ.π. Έκανε τδ πάν για τή δημιουργία μιάς έντατικής μουσικής κίνησης στη Θεσσαλονίκη, όπου μετακαλοσε όπ' εδόνθη τον διακεκριμένο δικούς μας ή ξένους καλλιτέχνας φίλους του. Τδ όρασι διαμέρισμα τού στήν όδόν Κολλάρη ποδ ή διαρροθμικός του έφερε τήν σφραγίδα τού άσθητου καλλιτεχνικού του γούστου ένίνοτο τδ έντεκτακτιον όπου μετά τής ώραςείσ αυτές συναυλίες δικοί μας και ξένοι άπ' αυτούς ποδ μετακαλοσε θάβρισκαν τήν θαλιωρή μιάς φιλόξενης έστίας όπου ο Ψδβος και ή αντίταξι σε ψυχική και καλλιτεχνική άνωτερότητα ούόγυρω τού ήξεραν τόσο καλά να τούς δίνουτ τήν έντόπωσι ότι βρίσκονται σε μιά γωνιά σαν έκείνες ποδ γνώριζαν τόν άληθινά καλλιτεχνικά περιβάλλοντα τού τόπου τών.

Η έπικονωσια αυτή με διαπρεπείς ξένους καλλιτέχνας εκτός τών κορυφαίων δικών μας ποδ ήρχοντο στη Θεσσαλονίκη είχε γίνει πυκνότερη, από τότε ποδ ο Μαργαρίτης έρχισε να διδάσκη κάθε καλοκαιρι τόν Μόζαρτέουμ τδ Σάλτομπουργκ, τής γεννητήςρας τού Μόζαρτ, και κατά τδ δυνατόν να βοηθη όλους τούς νέους καλλιτέχνας μας να πηγαίνουτ και αυτοί στα έτήσια μεγάλα μουσικά φεστιβάλ, να άκούσουν, δι. εκλεκτότερο σε μουσική δημιουργία άλλα και σε μουσικές εκτελέσεις έβίδετο κατά τήν περίοδο Ίουλιου—Αύγουστου σ' αυτόν τόν τόπο όπου συνέβριαν σαν σε άλλη μουσική Μέκκα οι πιστοι τών 2 ημισφαιρίων, 25 ολόκληρα χρόνια συμπληρώθηκαν έφέσο από τότε ποδ τόν καλλιτεχνικό του πρόγραμμα περιλάμβανε πριν άπ' όλα αυτό τδ έτήσιό του προσκύνημα. Τόν περακονόμο Ίουλιό με άναπανόθωτα πιά—και τδ ήξερε—κλονισμένη τήν ύγεια του δέν ήθελε να άκούση ούτε γιατρούς ούτε τήν ασόγυω του ποδ τόν άπέτρειαν να πάη εκεί και έρώτος. Δέν έννοουσε κατ' ούδένά λόγον να μη τόν ξαναϊόθουτ και πάλι όλοι οι συνάδελφοι και φίλοι ποδ επί 24 χρόνια ελάμβάναν μέρος στην κοινή αυτή Ιερωρυγία ποδ γινόταν κάθε καλοκαιρι εκεί κοντά στο σπίτι ποδ γεννηθήσε ο Μόζαρτ. Με άνιατα άρωπτημένο τδ σωμα άλλα με άσβεστη τήν ψυχική φλόγα έβασσε στο Σάλτομπουργκ τήν ίδια όπως πάντα έποχή. Δέν έλεγε σε κανένα τόν πόνο του, μόνο στη γυναίκα του, όταν αισθανόταν πως μπορούσε να έναι κοντά στο τέλος, έξεβήλωσε τόν μύχιό πόθο του να έπίζηση ός ποδ να γυρίσουν και να ταφή τήν πατρίδα του, σε ένα ρωμαντικό μέρος τού νεκροταφείου ποδ να βλέπη και τόν Ψημητό και τδ Σαρωνικό. Έν τώ μετατό τούρχεται μιά μεγάλη Ικανοποίηση και ίδιαιτηρη χαρά. Η Άδριατική κυβέρνησις άναγνωρίζουσα τής μεγάλης ύποσθεις ποδ προσέφερε επί 25 χρόνια σ' αυτό τόν τόπο τού άπένειμε τήν ίδιαιτηρη τιμητική διάκρισι τού χρυσού μεταλλίου τής πόλεως τού Σαλτομπούργου, τήν όποια έπικολούθησε έντός όλίγου ή όπό τού Βασιλέως μας άπονομή στον διαπρεπή μας καλλιτέχνη τού χρυσού σταυρού τού τάγματος τού Φοίνικος

Ο Μαργαρίτης άφισε τδ Ψδβιον Θεσσαλονίκης μιά φωτεινή γραμμή ποδ χαραχθηκε βαθεία στας βέλτους τδ Ψδβωματα με τήν φωτισμένη διδασκαλία τού τόν πιάνο. Γρήγορα δημιουργήθηκε σ' αυτό «σχολή Μαργαρίτη», ποδ έφερε τήν σφραγίδα τής άνώτερης προσωπικότητος του και ποδ είχε τή συνέχισή της εκτός από τδ Σάλτομπουργκ και στήν Αθήνα όπου από τής εποχής τής κατοχής ήμεις να εγκατασταθή και να αναλάβη ύπηρεσιως ως μέλος τού τότε συσταθέντος Άνωτάτου διοικητικού συμβουλίου μουσικής. Και εκεί

έξηκολούθησε νά έκτελῆ τὸ καθήκον του ὡς καλλιτέχνη πού ἀγαπᾷ ὄχι μόνο τὴν τέχνην του ἄλλὰ καὶ κάθε δέιο μυσταγωγὸ τῆς. Ἐβέγετο σπῆτι του πολὺ ἐκλεκτικὰ καὶ μὲ ἀπόλυτη ἀνιδιοτέλεια κάθε νέο καλλιτέχνη πού θὰ πῆγαινε νά ζητήσῃ τὰ φῶτα του. Ἡ τόσο γνωστῆ ἀνωτερότητος μουσικῆ του διαίσθησις ἔκανε πάντα τὸ θαῶμα τῆς καὶ ἔδινε σὲ ἄλους τὴν κατεύθυνσι ἐκείνη πού θὰ τοὺς ἐξησφάλιζε τὴν ἀξιοποίησι τοῦ ταλάντου των. Ὅλοι θὰ τὸν θυμοῦνται μὲ συντριβὴ καὶ πρώτη ἀπὸ ἄλους ἡ σύζυγός του, ἡ ἐκλεκτὴ μας καλλιτέχνης τοῦ πιάνου πού εἶχε δημιουργήσει μαζύ του ὀλόκληρον κόσμον ἀρμονίας, συμμετρίας εὐρυθμίας καὶ ἀνωτέρου μουσικοῦ στοχασμοῦ σ' ἐκείνες τῆς ἀλησμόνητες συναυλίας ἔργων γιὰ δύο πιάνου πού καὶ ἐδῶ καὶ σὲ ὅλα τὰ μεγάλα μουσικὰ κέντρα ἄφιναν τῆς πῶ ἀνεξάλειπτες ἐντυπώσεις.

Στὸ κρατικὸν Ὁδισιὸν Θεσσαλονίκης ὄφισε ἀνεξίτηλα τὰ ἴχνη τῆς δουλειᾶς του, δημιουργήσας σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ ἀνταξίους συνεχιστάς τῆς σχολῆς του πού

ἐπὶ χρόνια θὰ μεταλαμπαδεύουν τὰ φῶτα του, Ἄν καὶ θὰ μπορούσαν, ὅπως ἔγινε καὶ σὲ ἄλλα καλλιτεχνικὰ μνημόσυνα, αὐτὰ τὰ δέξια πνευματικὰ παιδιὰ τοῦ Μαργαρίτη τὰ μᾶς δώσουν ζῶντανὲς ἀκροάσεις μερικῶν ἀπὸ τὰ πῶ χαρακτηριστικὰ ἔργα του γιὰ πιάνο, ἐθεωρήθη αὐλαβέστερο γιὰ τὴ μνήμη του τὴν ἡμέρα αὐτὴ νά δοθοῦν μερικὲς ἠχογραφημένες ἐκτελέσεις τοῦ ἴδιου μαζύ μὲ ἄλλες ὥραιες ἑρμηνείες μελωδιῶν του ἀπὸ ἐκπομπῆς τοῦ Ε. Ι. Ρ. στῆς ὁποῖες εἶχε λάβῃ μέρος ἡ συμπολίτις μας καλλιτέχνης Διὰς Φέμμη Νικολαΐδου.

Πρὶν εἰσελθόμεν στὴ μουσικὴ αὐτὴ ἱερουργία θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃτε νά σᾶς παρακαλέσω νά τηρήσωμε ἐνός λεπτοῦ σιγὴν εἰς μνήμην τοῦ τόσο δόξοιτα ἐκλιπόντος μεγάλου καλλιτέχνη.

ΑΛΕΚΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΗΣ

Τὰ ἐκτελεσθέντα ἔργα τοῦ Μαργαρίτη ἦσαν: 1) Ἡ Σονατίνα του 1) Τρίπτυχον ἀπὸ τὸ «Νεότης» (Αὐγὴ—Ἰντερμέτζο—Βράβου), 3) Καρναβάλι καὶ Χιουμορέσκα ἀπὸ τὸ «Νεότης», δύο μελωδίες του καὶ ἐν τέλει τὰ «Βουκολικά» καὶ Κρητικὸς χορὸς.